

Chrońmy Przyrodę Ojczystą

Organ Państwowej Rady Ochrony Przyrody

SPIS TREŚCI Tom 70, zeszyt 3, maj/czerwiec 2014

ARTYKUŁY – ARTICLES

- Monika Podgórska, Grzegorz Łazarski: O ochronę zagrożonych siedlisk i gatunków doliny Wiernej Rzeki w okolicy Franisławic (Wyżyna Małopolska) – *Appeal for protection of endangered habitats and species in the Wierna Rzeka river valley near the village of Franisławice (Małopolska Upland, S Poland)* 195
- Jacek Chobotow, Wojciech Czarniawski, Rafał Gosik, Dorota Sałapa: Rola piaskowni w ochronie płazów na Lubelszczyźnie – *The function of sand excavations for conservation of amphibians in Lublin Region* 208
- Paweł Czechowski, Marcin Bocheński, Grzegorz Jędro, Sławomir Rubacha, Andrzej Wąsicki: Zmiany liczebności lęgowych gatunków ptaków w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Odry – *Changes in the number of breeding birds in the Natura 2000 Special Protection Area Dolina Środkowej Odry (the Middle Oder River Valley)* 218
- Adam Zbyryt, Dorota Zawadzka, Grzegorz Zawadzki: Występowanie zająca bielaka *Lepus timidus* w Polsce – *The occurrence of the mountain hare Lepus timidus in Poland* 228
- Aleksander Smoliga, Konrad Świtalski, Sandra Wajchman: Nowe stanowisko kokoryczy drobnej *Corydalis pumila* (Papaveraceae) w okolicy Śremu – *New locality of Corydalis pumila (Papaveraceae) in the vicinity of Śrem (CE Poland)* 242
- Bogusław Binkiewicz: Nowe i potwierdzone stanowiska storzazana bezlistnego *Epipogium aphyllum* (Orchidaceae) w Tatrzańskim Parku Narodowym – *New and confirmed localities of Ghost Orchid Epipogium aphyllum (Orchidaceae) in the Tatra National Park* 250

NOTATKI – NOTES

- Danuta Urban, Hanna Wójciak: Kwitnienie i owocowanie aldrowandy pęcherzykowatej *Aldrovanda vesiculosa* na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim (Polesie Zachodnie) – *Flowering and fruiting of Aldrovanda vesiculosa in the Łęczna-Włodawa Lakeland (Western Polesie)* 259
- Tomasz Wójcik: Kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata* (Orchidaceae) – nowy gatunek dla flory Pogórza Strzyżowskiego – *Dactylorhiza incarnata (Orchidaceae) – a new species in the flora of the Strzyżowskie Foothills* 266
- Jerzy Kruk: Nowe stanowisko jastrzębca śląskiego *Hieracium silesiacum* w Tatrach – *New site of Hieracium silesiacum in the Tatra Mountains* 271
- Łukasz Moszkowicz, Izabela Krzeptowska-Moszkowicz: Nowe stanowisko złoci małej *Gagea minima* w Kotlinie Zakopiańskiej – *New location of Gagea minima in the Zakopane Valley* 274
- Krystian M. Budzik, Karolina A. Budzik: Nowe stanowisko grzebiuszki ziemnej *Pelobates fuscus* na południu Polski – *New locality of the common spadefoot Pelobates fuscus in southern Poland* 277
- Martyna Paczuska, Artur Goławski: Teriofauna rezerwatu przyrody „Stawy Siedleckie” – *Mammals of the “Stawy Siedleckie” nature reserve* 280
- Jakub Gryz, Dagny Krauze-Gryz: Nowe stwierdzenie zająca bielaka *Lepus timidus* w Puszczy Białowiejskiej – *New record of mountain hare Lepus timidus in Białowieża Primeval Forest (NE Poland)* 283

RECENZJE – REVIEWS

- Ryszard Ochyra: Neil Lockhart, Nick Hodgetts, David Holyoak: *Rare and threatened bryophytes of Ireland* 285

O ochronę zagrożonych siedlisk i gatunków doliny Wiernej Rzeki w okolicy Franisławic (Wyżyna Małopolska)

Appeal for protection of endangered habitats and species in the Wierna Rzeka river valley near the village of Franisławice (Małopolska Upland, S Poland)

MONIKA PODGÓRSKA¹, GRZEGORZ ŁAZARSKI²

¹ Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
25–406 Kielce, ul. Świętokrzyska 15
e-mail: iris@ujk.edu.pl

² Zakład Taksonomii Roślin, Fitogeografii i Herbarium
Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński
31–501 Kraków, ul. Kopernika 27
e-mail: grzegorz.lazarski@gmail.com

Słowa kluczowe: bioróżnorodność, zagrożone gatunki, Natura 2000, starorzeczka, antropopresja, Wzgórza Łopuszańskie.

Praca przedstawia walory przyrodnicze środkowego odcinka doliny Wiernej Rzeki (woj. świętokrzyskie), na którym planowana jest regulacja koryta i budowa zbiornika rekreacyjno-retencyjnego. Rzeka tworzy liczne meandry i starorzeczka w naturalnej i niedostępnej dolinie. Na obszarze tym występują siedliska wodno-błotne będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty Europejskiej (m.in. zbiorowiska makrofitów wodnych ze związku *Nymphaeion* i *Potamion*, torfowiska niskie, przejściowe i trzęsawiska, zmiennowilgotne łąki trzęslicowe), na których stwierdzono występowanie wielu rzadkich roślin, np. czarcikęsika Kluka *Succisella inflexa* i zwierząt, np. podgorzałki *Aythya nyroca*. Niniejsze opracowanie jest apelem o wsparcie działań zmierzających do powstrzymania zaplanowanej inwestycji i pomoc w ochronie przyrody i krajobrazu doliny Wiernej Rzeki.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 195–207, 2014

Podgórska M., Łazarski G. Appeal for protection of endangered habitats and species in the Wierna Rzeka river valley near the village of Franisławice (Małopolska Upland, S Poland)

The main objective of the paper is to present the natural values of the middle section of the Wierna Rzeka river valley, which is situated in the mesoregion of Łopuszańskie Hills, near the village of Franisławice, where the river engineering and construction of a recreational and retention reservoir is planned (Fig. 1).

The valley of the Wierna Rzeka river has very natural and wild character (Fig. 2) – it forms numerous oxbow lakes resembling meanders (Fig. 3) and small ponds (Fig. 4). There are many natural habitats along the boundaries of the planned investment, especially: oxbow lakes rich in species (habitat code 3150) and plant communities of the *Nymphaeion* alliance and the *Potamion* alliance (e.g. the *Nupharo-Nymphaetum* association with the dominance of the Yellow Water-Lily *Nuphar luteum* – Fig. 4), humid *Molinia* meadows of the *Molinion* alliance (habitat code 6410) and peat bog communities of the *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* class (habitat code 7140), which forms a specific mosaic with bulrush communities of the *Magnocaricion* alliance. Many endangered and protected species of the Polish flora have been found in these plant communities, e.g. *Polemonium coeruleum* (Fig. 5), *Drosera rotundifolia*, *Ophioglossum vulgatum* and *Succisella inflexa* (Fig. 6). It is worth saying that *Succisella inflexa* (on a new location situated in the area of the planned investment) grows in the humid *Molinia* meadow, which turns into bulrush communities (Fig. 6).

Unfortunately, all these natural, vulnerable characteristics of the Wierna Rzeka river valley are threatened by engineering of the river banks connected with the planned construction of a recreational-storage reservoir (Fig. 1). This kind of construction will have enormous, negative consequences for all habitats and species occurring not only along the researched river section, but also along the whole river valley. The aim of this paper is to warn about irreversible changes that will take place when the planned investment will be performed and, hopefully, to convince the decision-makers to resign from their plans. The latter would substantially improve the protection of nature and landscape values of the Wierna Rzeka river valley.

Rola piaskowni w ochronie płazów na Lubelszczyźnie

The function of sand excavations for conservation of amphibians in Lublin Region

JACEK CHOBOTOW, WOJCIECH CZARNIAWSKI, RAFAŁ GOSIK, DOROTA SAŁAPA

Zakład Zoologii, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
20–030 Lublin, ul. Akademicka 19
e-mail: woj.czarniawski@gmail.com

Słowa kluczowe: ochrona płazów, wyrobiska, kopalnie piasku i kruszywa.

Zbiorniki wodne położone w eksploatowanych lub nieczynnych wyrobiskach piasku stanowią ze względu na warunki termiczne i czystość wody preferowane miejsce rozrodu płazów. W 31 piaskowniach położonych na obszarze Lubelszczyzny stwierdzono obecność populacji 11 gatunków płazów, w tym taksonów rzadkich, jak ropucha paskówka *Epidalea calamita*. Wobec zaniku „naturalnych” miejsc rozrodu płazów obligatoryjne traktowanie nieczynnych piaskowni jako szkód poeksploatacyjnych i ich zasypywanie powoduje zniszczenie ważnych ostoi tych zwierząt.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 208–217, 2014

Chobotow J., Czarniawski W., Gosik R., Sałapa D. The function of sand excavations for conservation of amphibians in Lublin Region

Water bodies located in operating or abandoned sand pits are preferred breeding reservoirs for amphibians due to their thermal conditions and water purity. Populations of 11 amphibian species, including rare natterjack, have been found in 31 sand pits located in the Lublin Region. Since „natural” breeding sites of amphibians continue to disappear, obligatory treatment of abandoned sand pits as mining damage and their backfilling cause destruction of important refugia of these animals.

Zmiany liczebności lęgowych gatunków ptaków w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Odry

Changes in the number of breeding birds in the Natura 2000 Special Protection Area Dolina Środkowej Odry (the Middle Oder River Valley)

PAWEŁ CZECHOWSKI¹, MARCIN BOCHEŃSKI², GRZEGORZ JĘDRO³, SŁAWOMIR RUBACHA⁴, ANDRZEJ WĄSICKI⁵

¹ Instytut Turystyki i Rekreacji PWSZ w Sulechowie
66–100 Sulechów, ul. Armii Krajowej 51
e-mail: paczech@wp.pl

² Katedra Ochrony Przyrody
Wydział Nauk Biologicznych
Uniwersytet Zielonogórski
65–561 Zielona Góra, ul. prof. Z. Szafrana 1
e-mail: m.bochenski@wnb.uz.zgora.pl

³ Słowiński Park Narodowy
76–214 Smołdzino, ul. Bohaterów Warszawy 1a
e-mail: rufinus@o2.pl

⁴ 66–016 Czerwieńsk, Laski 17
e-mail: sowy@onet.eu

⁵ 66–626 Dychów, Stary Zagór 2
e-mail: andrewas@poczta.fm

Słowa kluczowe: Dolina Środkowej Odry, Natura 2000, ptaki, zmiany liczebności.

W pracy przedstawiono zmiany liczebności wybranych gatunków ptaków gniazdujących w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Środkowej Odry”. Szczególną uwagę zwrócono na taksony z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Porównano liczebność 31 gatunków policzonych na tej samej powierzchni w latach 1997–2000 i 2009–2010. W ciągu ostatnich 10 lat przestały gniazdownać lub obecnie gniazdują tylko sporadycznie takie gatunki, jak: kulik wielki *Numenius arquata*, krwawodziób *Tringa totanus* i brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*. Nie wykryto lęgów dzięcioła zielonosiwego *Picus canus*. Zanotowano spadek liczebności czapli siwej *Ardea cinerea* (z 45–90 par w latach 1997–2000 do 54 w latach 2008–2010) i cyranki *Anas querquedula* (z 4–7 do 0–4 par). Do lęgowej awifauny Doliny Środkowej Odry doszły dwa gatunki – rybitwa białoskrzydła *Chlidonias leucopterus* (15 par) i rybitwa białowąsa *Ch. hybrida* (30 par). Stabilny stan lub tylko niewielkie wahania liczebności zanotowano dla takich gatunków, jak: bocian biały *Ciconia ciconia* (w latach 2008–2010 do 45 par), trzmielojad *Pernis apivorus* (15–19 par), zimorodek *Alcedo atthis* (22–28 par) oraz dzięcioł średni *Dendrocopos medius* (330–370 par), dzięcioł czarny *Dryocopus martius* (48–53 par) i jarzębatka *Sylvia nisoria* (87–100 par). Wzrost liczebności odnotowano natomiast u niektórych ptaków szponiastych: kani czarnej *Milvus migrans* (z 16–20 par w latach 1997–2000 do 23–31 par w latach 2008–2010), kani rudej *M. milvus* (odpowiednio z 25–28 do 30–37 par), bielika *Haliaeetus albicilla* (z 1 do 2–4 par), błotniaka stawowego *Circus aeruginosus* (z 15–27 do 33–39 par) i błotniaka łąkowego *C. pygargus* (z 0 do 1–2 par). Wykryto także więcej gniazdujących derkaczy *Crex crex* (z 86 do 106–116 odzywających się samców), żurawii *Grus grus* (z 28 do 59–68 par) i lelków *Caprimulgus europaeus* (z 3 do 7–10 rewirów).

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 218–227, 2014

Czechowski P., Bocheński M., Jędro G., Rubacha S., Wąsicki A. Changes in the number of breeding birds in the Natura 2000 Special Protection Area Dolina Środkowej Odry (the Middle Oder River Valley)

The paper presents changes in the number of selected bird species (with particular consideration given to the Birds Directive, Annex I) nesting in the Special Bird Protection Area Natura 2000 „Middle Odra Valley” (the Middle Oder River Valley).

The species population data were compared with the results gathered in the years 1997–2000 and 2009–2010. Species like Eurasian Curlew *Numenius arquata*, Common Redshank *Tringa totanus* and Common Sandpiper *Actitis hypoleucos* ceased to nest or nested only occasionally in the last 10 years. Breeding grounds of the Grey-headed Woodpecker *Picus canus* were not found. A decrease in the number of the Grey Heron *Ardea cinerea* and Garganey *Anas querquedula* was observed. Two species may be added to the breeding avifauna of the middle Oder i.e. White-winged Tern *Chlidonias leucopterus* and Whiskered Tern *Chlidonias hybrida*. Stable condition or only small changes in the number of the following species have been recorded: White Stork *Ciconia ciconia*, European Honey Buzzard *Pernis apivorus*, Common Kingfisher *Alcedo atthis* and Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius*, Black Woodpecker *Dryocopus martius* and Barred Warbler *Sylvia nisoria*. On the other hand, an increase in the number of the Accipitriformes has been observed: Black Kite *Milvus migrans*, Red Kite *M. milvus*, White-tailed Eagle *Haliaeetus albicilla*, Western Marsh-harrier *Circus aeruginosus* and Montagu's Harrier *C. pygargus*. A larger number of breeding pairs of Corn Crane *Crex crex*, Common Crane *Grus grus* and European Nightjar *Caprimulgus europaeus* has been recorded.

Występowanie zająca bielaka *Lepus timidus* w Polsce**The occurrence of the mountain hare *Lepus timidus* in Poland**ADAM ZBYRYT¹, DOROTA ZAWADZKA², GRZEGORZ ZAWADZKI³¹ Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
15–471 Białystok, ul. Ciepła 17
e-mail: adam.zbyryt@wp.pl³ 16–506 Giby, Okótek 14
e-mail: grzesiekqfz@op.pl² Instytut Nauk Leśnych, Uniwersytet Łódzki, Filia w Tomaszowie Mazowieckim
97–200 Tomaszów Mazowiecki, ul. Konstytucji 3 Maja 65/67
e-mail: dorota_zaw@wp.pl**Słowa kluczowe:** *Lepus timidus*, ochrona, północno-wschodnia Polska, występowanie.

W latach 2011–2013 zebrano dane o występowaniu i rozmieszczeniu zająca bielaka *Lepus timidus* w Polsce. Informacje przekazali głównie pracownicy nadleśnictw podlegających Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku oraz parków narodowych: Białowieckiego, Biebrzańskiego i Wigierskiego. Uwzględniono także obserwacje własne autorów. Zgromadzono w sumie 136 pewnych stwierdzeń zająca bielaka z obszaru Polski północno-wschodniej z lat 1984–2013. Obecność tego gatunku potwierdzono w Puszczy Augustowskiej, Knyszyńskiej i Białowieckiej. Obszarem stale zasiedlanym przez niewielką populację bielaka jest Puszcza Augustowska, z której zebrano łącznie 123 obserwacje, w tym aż 120 z lat 2000–2013. Z pozostałych kompleksów leśnych znane są jedynie nieliczne stwierdzenia (6 z Puszczy Knyszyńskiej i 7 z Puszczy Białowieckiej). Mogą to być osobniki pochodzące z przygranicznych obszarów leśnych Białorusi lub, co wydaje się mniej prawdopodobne, zwierzęta autochtoniczne ze szczątkowej populacji tego gatunku. W Puszczy Augustowskiej zając bielak zasiedla przede wszystkim drzewostany młodsze i średniowiekowe, w wieku 41–60 lat. Wyraźnie rzadszy jest w drzewostanach starszych niż 80 lat. Najczęściej odnotowywany był na siedliskach boru świeżego (45% stwierdzeń) i boru mieszanego świeżego (36%) w drzewostanach z panującą sosną zwyczajną *Pinus sylvestris*. Do najważniejszych zagrożeń gatunku należą: presja ssaków drapieżnych (szczególnie lisa *Vulpes vulpes*), postępujące ocieplenie klimatu oraz możliwa hybridyzacja z zającem szarakiem *Lepus europaeus*.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 228–241, 2014

Zbyryt A., Zawadzka D., Zawadzki G. The occurrence of the mountain hare *Lepus timidus* in Poland

Data about the mountain hare *Lepus timidus* distribution and abundance in Poland at the beginning of the 21st century were collected in 2011–2013 based on the information from workers of forest divisions of the Regional Directorate of the State Forests in Białystok, Wigry National Park, Białowieża National Park, landscape parks, and authors' own records. In total 136 certain observations of mountain hare have been recorded in north-east Poland in 1984–2013.

The occurrence of mountain hare has been confirmed in Augustów Forest, Knyszyn Forest and Białowieża Forest (Fig. 1). The main area of the species' regular distribution, inhabited by a stable population, is the Augustów Forest, where 123 records have been collected, including 120 records from 2000–2013 yrs. The population from Augustów Forest is probably enriched by the Polish-Lithuanian borderland population. Only single records come from other forests, indicating either sporadic occurrence of the mountain hare (6 observations in Knyszyńska Forest and 7 in Białowieża Primeval Forest), probably from adjacent forest in Belarus, or a residual population of this species. In Augustów Forest, the mountain hare inhabited mainly young and middle-aged forest stands, mostly 40–60-year-old stands. The species regularly occurs in forest plantations, and rarely in over 80-year-old forest stands (Fig. 3). The mountain hare was most frequently observed on habitats of fresh coniferous forest (45% of the records) and mixed coniferous forest (36% of the records), in forest stands dominated by pine (Figs 4, 5). The pressure of predatory mammals, a very small size of the Polish population, and possible hybridization between the mountain hare and the brown hare *Lepus europaeus* are the most important threats to this species. In order to protect the mountain hare, a precise inventory, permanent population monitoring, molecular study, predators control and international cooperation with specialists from Lithuania and Belarus are required.

Nowe stanowisko kokoryczy drobnej *Corydalis pumila* (Papaveraceae) w okolicy Śremu

New locality of *Corydalis pumila* (Papaveraceae) in the vicinity of Śrem (CE Poland)

ALEKSANDER SMOLIGA¹, KONRAD ŚWITALSKI², SANDRA WAJCHMAN³

¹ Nadleśnictwo Róžańsko
74–311 Róžańsko, Róžańsko 75A
e-mail: smoliga@interia.pl

² Nadleśnictwo Piaski
63–820 Piaski, ul. Drżęczewska 1
e-mail: nashorn@autograf.pl

³ Katedra Urządzania Lasu, Wydział Leśny
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60–625 Poznań, ul. Wojska Polskiego 71C
e-mail: wajchman@up.poznan.pl

Słowa kluczowe: *Corydalis pumila*, Papaveraceae, warunki siedliskowe, zasięg lokalny, środkowa Wielkopolska.

Dotychczas z terenu Polski podawano około 50 stanowisk kokoryczy drobnej *Corydalis pumilla* (Host). Nowe stanowisko, liczące łącznie kilka tysięcy osobników, odnaleziono w lasach położonych pomiędzy wsiami Pinka i Kotowo, nieopodal Śremu w Wielkopolsce. Kokorycz drobna występuje w lasach zbliżonych do grądów, porastających strome zbocza moreny czołowej. Na uwagę zasługuje odkrycie mieszańca kokoryczy drobnej i kokoryczy wątlej. Niewielki areał, duże odległości pomiędzy subpopulacjami oraz silna penetracja ludności stanowią zagrożenie dla lokalnej populacji.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 242–249, 2014

Smoliga A., Świtalski K., Wajchman S. New locality of *Corydalis pumila* (Papaveraceae) in the vicinity of Śrem (CE Poland)

The paper presents a new site of *Corydalis pumila* (Host) Rchb. found in the vicinity of Śrem. The site is located in the forests between the villages of Pinka and Kotowo in the Piaski Commune. So far, ca. fifty sites with this species have been reported from Poland. The new site was found in a small complex of oak-hornbeam forests, which cover steep slopes of the terminal moraine. A total of several thousand specimens of the species grow at the new site. Furthermore, a hybrid of *Corydalis pumilla* (Host) Rchb. and *Corydalis intermedia* (L.) Mérat occurs at the site. A small area, long distances between stands and strong human penetration are threats to the local population.

Nowe i potwierdzone stanowiska storzana bezlistnego *Epipogium aphyllum* (Orchidaceae) w Tatrzańskim Parku Narodowym

New and confirmed localities of Ghost Orchid *Epipogium aphyllum* (Orchidaceae) in the Tatra National Park

BOGUSŁAW BINKIEWICZ

Ogród Botaniczny, Instytut Botaniki UJ
31–501 Kraków, ul. Kopernika 27
e-mail: bbinkiewicz@poczta.fm

Słowa kluczowe: Orchidaceae, *Epipogium aphyllum*, storzan bezlistny, Tatrzański Park Narodowy.

Storzan bezlistny *Epipogium aphyllum* Sw. to gatunek bardzo rzadki w Polsce, uznany za krytycznie zagrożony. Na terenie kraju występuje tylko w Sudetach, Karpatach Zachodnich, Wyżynach: Małopolskiej i Lubelskiej oraz na Pomorzu Zachodnim i Wschodnim. Większość stanowisk ma obecnie znaczenie historyczne. Storzan rośnie często na podłożu zasobnym w węglan wapnia, najczęściej w buczynach, grądach, a rzadziej w lasach jodłowych i świerkowych. Wielkość populacji waha się od kilku do kilkunastu pędów, które pojawiają się efemerycznie co kilka–kilkanaście lat. W 2013 roku odnaleziono 6 stanowisk tego gatunku na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego, spośród których 2 są nowe, dotychczas niepublikowane. Wszystkie storczyki rosły na zboczach w cienistych lasach w strefie regli, w zakresie wysokości od 950 do 1260 m n.p.m. Na poszczególnych stanowiskach obserwowano od 2 do 100 pędów kwitnących, łącznie odnotowano 128 pędów.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 250–258, 2014

Binkiewicz B. New and confirmed localities of Ghost Orchid *Epipogium aphyllum* (Orchidaceae) in the Tatra National Park

The Ghost Orchid *Epipogium aphyllum* Sw. (Figs 1, 3, 4) is a very rare species in Poland, recognized as critically endangered (CR). It is a mountain species occurring in the Western Carpathians and in the Sudetes. From other parts of Poland, it is known from only a few sites in the Małopolska and Lublin uplands, and in Western and Eastern Pomerania. Most localities are now of historical interest only. The Ghost Orchid grows on calcium carbonate-rich substratum, usually in beech forests and oak-hornbeam forests, and rarely in fir or spruce forests. The population size ranges from a few to a dozen or so individuals, which appear at interval of several or even several dozen years.

During field studies in 2013, six sites of the species were found in the Tatra National Park (DG59 ATPOL grid): 1 – Jasiowe Turnie, 2 – Ku Dziurze Valley, 3 – Suchy Żleb, 4 – Za Bramką Valley, 5 – Mały Żlebek, 6 – Skoruśniak (Fig. 2). The Ghost Orchid grew in the lower subalpine forest communities of the *Dentario glandulosae-Fagetum* and *Galio-Piceetum* associations, at the altitude from 950 to 1260 m. The six populations differed in the number of stems: from 2 (Jasiowe Turnie) to 100 (Skoruśniak). The potential threat consists in human penetration because localities 4 and 6 are situated in the vicinity of tourist trail.

Kwitnienie i owocowanie aldrowandy pęcherzykowej *Aldrovanda vesiculosa* na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim (Polesie Zachodnie)

Flowering and fruiting of *Aldrovanda vesiculosa*
in the Łęczna-Włodawa Lakeland (Western Polesie)

DANUTA URBAN¹, HANNA WÓJCIAK²

¹ Instytut Gleboznawstwa, Inżynierii i Kształtowania Środowiska
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
20-069 Lublin, ul. Leszczyńskiego 7
e-mail: danuta.urban@up.lublin.pl

² Zakład Botaniki i Mykologii, Instytut Biologii i Biochemii
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
20-033 Lublin, ul. Akademicka 19
e-mail: hanna.wojciak@poczta.umcs.lublin.pl

Słowa kluczowe: *Aldrovanda vesiculosa*, kwitnienie, owocowanie, Polesie Lubelskie.

Przedstawiono charakterystykę stanowisk kwitnącej aldrowandy pęcherzykowej *Aldrovanda vesiculosa* L. na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. W latach 2010–2012, od lipca do sierpnia, wokół jezior Płotycze i Perespa stwierdzano obecność kilkuset kwitnących osobników. Liczne z nich tworzyły także owoce, w których dojrzało po 6–8 nasion. Kwitnące osobniki aldrowandy pęcherzykowej rosły w płytkiej wodzie, w miejscach odsłoniętych i silnie nagrzewających się w lecie. Kwitnienie aldrowandy pęcherzykowej na analizowanych stanowiskach było ściśle związane z bardzo ciepłymi okresami lata. Temperatura powietrza w ciągu dnia sięgała powyżej 30°C, a temperatura wody – od 26 do 31°C. Próbkę wody na wszystkich stanowiskach charakteryzowały się najczęściej kwaśnym lub słabo kwaśnym odczynem, rzadziej zbliżonym do obojętnego. Przewodność analizowanych próbek wahała się w granicach od 43 do 140 $\mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-1}$. Najwięcej kwitnących osobników aldrowandy stwierdzono przy jeziorze Płotycze, zwłaszcza w płytkich, osłoniętych od wiatru zatoczkach.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 259–265, 2014

Urban D., Wójciak H. Flowering and fruiting of *Aldrovanda vesiculosa* in the Łęczna-Włodawa Lakeland (Western Polesie)

The paper presents characteristics of sites with the waterwheel plant *Aldrovanda vesiculosa* L. in the Łęczna-Włodawa Lakeland, the mezoregion of Western Polesie. Between July and August 2010–2012, several hundred flowering specimens were found at sites around Lakes Płotycze and Perespa. Numerous plants produced fruits with 6–8 mature seeds. The investigation showed that flowering waterwheel plant specimens grew in shallow waters and at sites heavily exposed to heat in summer. Flowering of the waterwheel plants at the studied sites was closely associated with very warm summer seasons (air temperature exceeding 30°C during the day). The temperature of water ranged from 26 to 31°C. Water sampled at all sites was usually characterised by acidic or slightly acidic and less frequently nearly neutral reaction. The conductivity of the analysed samples varied from 43 to 140 $\mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-1}$. The largest number of flowering specimens was observed at sites surrounding Lake Płotycze, particularly in shallow, wind-sheltered bays.

Kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata* (Orchidaceae) – nowy gatunek dla flory Pogórza Strzyżowskiego

Dactylorhiza incarnata (Orchidaceae) – a new species in the flora of the Strzyżowskie Foothills

TOMASZ WÓJCIK

Zakład Ekologii Roślin
Instytut Botaniki UJ
31–512 Kraków, ul. Lubicz 46
e-mail: antomi7@wp.pl

Słowa kluczowe: kukułka krwista typowa, *Dactylorhiza incarnata* subsp. *incarnata*, Pogórze Strzyżowskie, storczykowate, gatunki zagrożone.

Opisano nowe stanowisko kukułki krwistej *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó w południowo-wschodniej Polsce, na obszarze Pogórza Strzyżowskiego, skąd gatunek ten nie był wcześniej podawany. Występuje tu podgatunek typowy subsp. *incarnata*. Nowo odkryte stanowisko jest położone w Wielopolu Skrzyńskim, w przysiółku Nowa Wieś. Populacja storczyka, licząca 164 osobniki kwitnące, rośnie w niewielkiej dolince, w nieużytkowanych lub sporadycznie koszonych łąkach ze związku *Calthion*, w zaroślach z dominacją olszy czarnej *Alnus glutinosa* oraz na przylegającym bezpośrednio do doliny zboczu o ekspozycji południowej, gdzie na odłogu wykształcają się zbiorowiska łąkowe z udziałem gatunków ciepłolubnych.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 266–270, 2014

Wójcik T. *Dactylorhiza incarnata* (Orchidaceae) – a new species in the flora of the Strzyżowskie Foothills

The paper presents a new locality of *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó subsp. *incarnata* in south-eastern Poland. The new site is located in the Strzyżowskie Foothills where the species has not been recorded before. The orchid population with 164 flowering specimens was discovered in the village of Wielopole Skrzyńskie. The orchid grows in the wet meadow community from the alliance of *Calthion*, in *Alnus glutinosa* thickets developed in an unexploited wet meadow and in the meadow community with thermophilic species developed on the fallow land located on a slope with southern exposure.

Nowe stanowisko jastrzębca śląskiego *Hieracium silesiacum* w Tatrach

New site of *Hieracium silesiacum* in the Tatra Mountains

JERZY KRUK

Zakład Fizjologii i Biochemii Roślin
Wydział Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii UJ
30–387 Kraków, ul. Gronostajowa 7
e-mail: jerzy.kruk@uj.edu.pl

Słowa kluczowe: jastrzębiec śląski, *Hieracium silesiacum*, Tatry.

Jastrzębiec śląski *Hieracium silesiacum* Krause jest jednym z najrzadszych gatunków we florze Polski, znanym dotychczas tylko z dwóch stanowisk w Tatrach Zachodnich: jednego historycznego z Przełęczy Tomanowej z 1968 roku oraz drugiego na stokach Giewontu, gdzie został znaleziony w 2004 roku i potwierdzony w 2011. Gatunek uwzględniono na czerwonej liście roślin (rzadki) oraz w *Czerwonej księdze Karpat polskich* (krytycznie zagrożony). W 2012 roku odkryto nowe stanowisko tej rośliny w polskich Tatrach Zachodnich, w Dolinie Tomanowej, gdzie znaleziono dwa osobniki: jeden kwitnący i jeden młodociany. Jastrzębiec rósł na podłożu wapiennym w bogatej gatunkowo murawie.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 271–273, 2014

Kruk J. New site of *Hieracium silesiacum* in the Tatra Mountains

Hieracium silesiacum is one of the most unique species in Poland, originally found at one site in 1968 in the Polish Western Tatra Mts. and afterwards only in 2004 on the southern slopes of Mt. Giewont where only one specimen was confirmed in 2011. In 2012, a new stand of the species was found in the Polish Western Tatra Mts., where only one adult and one juvenile specimen were observed. The species grew on the limestone soil in a species-rich community. *Hieracium silesiacum* is critically endangered in Poland due to extremely small populations and close proximity of hiking trails.

Nowe stanowisko złoci małej *Gagea minima* w Kotlinie Zakopiańskiej

New location of *Gagea minima* in the Zakopane Valley

ŁUKASZ MOSZKOWICZ, IZABELA KRZEPTOWSKA-MOSZKOWICZ

Institut Architektury Krajobrazu
Politechnika Krakowska
31–155 Kraków, ul. Warszawska 24
e-mail: luk_mosz@poczta.onet.pl

Słowa kluczowe: *Gagea minima*, Kotlina Zakopiańska, gatunki zagrożone.

Złoc mała *Gagea minima* (L.) Ker-Gawl. jest zamieszczona na *Czerwonej liście roślin i grzybów Polski*, a na obszarze Karpat jest gatunkiem rzadko występującym i zagrożonym. Na terenie Podtatrza gatunek był notowany na dwóch stanowiskach, od dawna niepotwierdzonych i prawdopodobnie już nieistniejących. Nowe stanowisko odkryto na obszarze Kotliny Zakopiańskiej w lesie jaworowo-jesionowym przynależącym do rzędu *Fagetalia sylvaticae*. Populacja tej rośliny jest jedną z większych podawanych z terenu Karpat polskich.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 274–276, 2014

Moszkowicz Ł., Krzeptowska-Moszkowicz I. New location of *Gagea minima* in the Zakopane Valley

Small Star-of-Bethlehem *Gagea minima* (L.) Ker-Gawl. is listed on the *Red list of plants and fungi in Poland*. It is a rare and endangered (EN) species in the Carpathians. In the Zakopane Valley, the species was recorded at two sites which have not been confirmed since long and probably do not exist any longer. The discovered population occurs in forest communities of the *Fagetalia sylvaticae* order and is one of largest in the Carpathians.

Nowe stanowisko grzebiuszki ziemnej *Pelobates fuscus* na południu Polski

New locality of the common spadefoot *Pelobates fuscus* in southern Poland

KRYSTIAN M. BUDZIK¹, KAROLINA A. BUDZIK²

¹ Zakład Taksonomii Roślin, Fitogeografii i Herbarium
Instytut Botaniki UJ
31–501 Kraków, ul. Kopernika 27
e-mail: krystian.budzik@uj.edu.pl

² Zakład Anatomii Porównawczej
Instytut Zoologii UJ
30–387 Kraków, ul. Gronostajowa 9

Słowa kluczowe: grzebiuszka ziemna, nowe stanowisko, Sterkowiec.

Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768) jest płazem szeroko rozpowszechnionym na niżowych obszarach Polski. W ostatnich latach notuje się spadek liczebności jej populacji, szczególnie w południowej części kraju. W lipcu 2013 roku w Sterkowcu (woj. małopolskie, powiat brzeski) stwierdzono nowe stanowisko grzebiuszki ziemnej. Kijanki tego gatunku przebywały w obszernym, płytkim rozlewisku znajdującym się przy lesie sosnowym. Zbiornik ten stanowił zatem miejsce rozrodu grzebiuszki, a tereny go otaczające – jej siedlisko lądowe. W rozlewisku odnotowano liczne kijanki (od 3 do 4 tys.), które przeobraziły się w osobniki młodociane, co świadczy o dużym prawdopodobieństwie sukcesu rozrodczego tamtejszej populacji. Wartość przyrodniczą opisanego stanowiska podnosi również obecność pięciu innych rozradzających się tam gatunków płazów: traszki zwyczajnej *Lissotriton vulgaris*, traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*, żaby zwiniki *Rana dalmatina*, żaby trawnej *Rana temporaria* i kumaka nizinnego *Bombina bombina*.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 277–279, 2014

Budzik K.M., Budzik K.A. New locality of the common spadefoot *Pelobates fuscus* in southern Poland

The common spadefoot *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768) is an amphibian widespread in the lowland areas of Poland (Profus, Sura 2003). In recent years, there has been a global decline in the population size, especially in the southern part of the country (Nyström *et al.* 2002; Świerad 2003). In July 2013, a new locality of the spadefoot has been found in the village Sterkowiec (Gmina Brzesko, Małopolska Province, southern Poland). Many tadpoles of the species occurred in a large, shallow backwater located near a pine forest. This observation indicates that the reservoir is a breeding reservoir for the common spadefoot, and the surrounding area is its potential terrestrial habitat. Numerous tadpoles occurred in the flood waters, which later developed into juveniles and this indicates a high reproductive success of the local population. The natural value of the site is represented also by the occurrence of five other breeding amphibian species.

Teriofauna rezerwatu przyrody „Stawy Siedleckie”

Mammals of the “Stawy Siedleckie” nature reserve

MARTYNA PACZUSKA, ARTUR GOŁAWSKI

Katedra Zoologii

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny

08–110 Siedlce, ul. B. Prusa 12

e-mail: martynapaczuska@wp.pl, artur.golawski@uph.edu.pl

Słowa kluczowe: ssaki, stawy hodowlane, rezerwat przyrody, obszar Natura 2000, Nizina Południowopodlaska.

Rezerwat przyrody „Stawy Siedleckie” położony jest w środkowo-wschodniej Polsce, na peryferiach Siedlec. Badania rozmieszczenia i liczebności ssaków prowadzono na powierzchni 242 ha w latach 2012 i 2013. W rezerwacie stwierdzono występowanie 35 gatunków należących do 7 rzędów i 12 rodzin ssaków, co stanowiło 57,4% taksonów podawanych dla Mazowsza. W faunie odnotowano 9 gatunków ssaków drapieżnych, 9 taksonów gryzoni i 8 taksonów nietoperzy. Tak znaczne bogactwo gatunkowe prawdopodobnie wynika z dużego zróżnicowania siedlisk na obszarze rezerwatu.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 280–282, 2014

Paczuska M., Goławski A. Mammals of the “Stawy Siedleckie” nature reserve

The “Stawy Siedleckie” nature reserve is situated in east-central Poland, near Siedlce. The research on mammals was carried out in 2012 and 2013. The survey covered 242 ha of fish ponds. A number of diverse research methods were applied during the field work. A total of 35 species were identified. They belong to 7 orders and 12 families and account for 57.4% of mammal species recorded in the Mazovia Province. Among others, 9 species of Carnivora, 9 species of Rodentia and 8 species of Chiroptera were recorded. Such a large number of species probably results from a considerable number of heterogeneous habitats in the reserve.

Nowe stwierdzenie zająca bielaka *Lepus timidus* w Puszczy Białowieskiej

New record of mountain hare *Lepus timidus* in Białowieża Primeval Forest (NE Poland)

JAKUB GRYZ¹, DAGNY KRAUZE-GRYZ²

¹ Zakład Ekologii Lasu
Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary
05–090 Raszyn, ul. Braci Leśnej 3
e-mail: j.gryz@ibles.waw.pl

² Samodzielny Zakład Zoologii Leśnej i Łowiectwa,
Wydział Leśny SGGW
02–776 Warszawa, ul. Nowoursynowska 159
e-mail: dagny.krauze@wl.sggw.waw.pl

Słowa kluczowe: *Lepus timidus*, Puszcza Białowieska, granica zasięgu.

W dniu 2 kwietnia 2012 roku w Puszczy Białowieskiej (Nadleśnictwo Białowieża, oddział 520A) obserwowano zająca bielaka *Lepus timidus*. Jest to jedno z niewielu udokumentowanych stwierdzeń tego gatunku w Puszczy Białowieskiej.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 70 (3): 283–284, 2014

Gryz J., Krauze-Gryz D. New record of mountain hare *Lepus timidus* in Białowieża Primeval Forest (NE Poland)

A mountain hare was observed on April 2, 2012 in the Białowieża Primeval Forest (Białowieża Forest District, forest division 520A), which is one of a very few documented records of this species in the area.

Instytut Ochrony Przyrody PAN przygotowuje książkową publikację trzeciego wydania Polskiej Czerwonej Księgi Roślin, uaktualnionego i poszerzonego o nowe, zagrożone dla flory Polski gatunki roślin naczyniowych i paprotników.

**POLSKA
CZERWONA
KSIĘGA
ROŚLIN**

Kraków 2014